

DEKOLONISERINGSHULDEN

SPOREN
VAN
KOLONISATIE

DEKOLONISERINGSHELDEN

EXTRA LESONDERDEEL BIJ LESSENREEKS

‘SPOREN VAN KOLONISATIE’

OPZET VAN DE LES

Leerlingen maken kennis met een recente actie omtrent dekolonisering, waaruit blijkt dat het straatbeeld nog veel sporen bevat uit het koloniaal verleden. Met een kritische blik kijken ze naar het straatbeeld en de link met racisme vandaag. De leerlingen leren enkele dekoloniseringshelden kennen die ontbreken in de publieke ruimte. Daarna gaan de leerlingen creatief aan de slag om de samenleving te dekoloniseren.

OPBOUW

De lesonderdelen in de lessenreeks van ‘Sporen van kolonisatie’ zijn allemaal modulair te gebruiken. Je kan dus zelf kiezen hoe jij jouw lesactiviteiten opbouwt. We raden echter sterk aan om voorafgaand aan dit extra lesonderdeel zeker al ‘Slot: dekoloniseer je mee?’ te behandelen. Hieronder vind je een algemene suggestie voor de opbouw.

DOELSTELLINGEN

- De leerlingen kunnen de link benoemen tussen een standbeeld van Leopold II, het koloniaal verleden en racisme vandaag.
- De leerlingen kijken met een kritische blik naar de koloniale restanten in het straatbeeld.
- De leerlingen illustreren aan de hand van een voorbeeld waarom mensen actie voeren om koloniale restanten te laten verwijderen uit het straatbeeld.
- De leerlingen kunnen uitleggen wat een dekoloniseringsheld is.
- De leerlingen kunnen enkele dekoloniseringshelden opnoemen.

- De leerlingen kunnen aan de hand van een voorbeeld uitleggen vanuit welk idee of overtuiging mensen dekoloniseringsacties ondernemen en kunnen deze acties benoemen.
- De leerlingen kunnen een zelfgekozen dekoloniseringsheld benoemen en hem/haar via een muzische activiteit voorstellen.
- De leerlingen voeren een creatieve actie uit om de samenleving te dekoloniseren.

Vooraf:

Website	Zelf voorzien
<ul style="list-style-type: none"> • Handleiding in pdf • Hoofd-Handen-Hartschema in pdf (te projecteren of af te drukken) • Artivisten Stappenplan in pdf (te projecteren of af te drukken) • Printblad straatnaam • Printblad standbeeld • Printblad affiche • Webpagina 'Wie kleurt het straatbeeld?' • Webpagina 'Wat is een dekoloniseringsheld?' • Webpagina 'Welke helden willen we zien op straat?' • Webpagina 'Ontdek dekoloniseringshelden' • Webpagina 'Artivisten tegen racisme' • Prezi-presentatie 'Dekoloniseringshelden' 	<ul style="list-style-type: none"> • Projectiemogelijkheid met geluid • Internet • Schrijf- en tekenmateriaal

Open de website. Klik door naar 'Extra'. Klik op 'Dekoloniseringshelden'.

- > Lees de introductie.
- > Klik op 'Webpagina 'Wie kleurt het straatbeeld?'. Neem de 5 webpagina's door tot en met 'Webpagina 'Artivisten tegen racisme''. Deze webpagina's kan je in de klas presenteren en gebruiken als ondersteuning. Op elke webpagina vind je ook het digitale lesmateriaal: teksten, filmfragmenten, schema's en een presentatie.
- > Neem ook de Prezi-presentatie 'Dekoloniseringshelden' door. Klik op 'present' om de presentatie te starten. Navigeren kan op verschillende manieren:
 - Navigeer met je muis door te klikken op het gewenste onderwerp, foto, icoon ... Zo kan je zelf kiezen welke helden je wil leren kennen en in welke volgorde.

Bijvoorbeeld: klik op de foto om meer informatie te zien over die persoon. Klik vervolgens verder op één van de iconen (hoofd, handen, hart). Zo verschijnt er tekst.

- Navigeer met de grijze balk. Onderaan het scherm zie je een grijze balk. Deze kan je ook gebruiken om verder te gaan of terug te gaan in de presentatie. Op deze manier presenteert je in een vaste volgorde die je niet zelf kiest.
- Beweeg met je muis over de zwarte rand rechts op het scherm. Dan verschijnen er twee witte iconen: een pijl en een huis. Indien je terug wil keren naar het vorige scherm, kan je rechts op het scherm klikken op de pijl. Daarboven zie je een icoon van een huis. Klik daarop om terug te keren naar het overzicht.
- > Lees in de handleiding van 'Sporen van kolonisatie' het onderdeel 'Kolonisatie/dekolonisatie' bij 'Goed om te weten' (p. 21-23) indien nodig. Dit vind je op de website.
- Druk af: 'Printblad straatnaam', 'Printblad standbeeld' en 'Printblad affiche'. Voorzie exemplaren voor ongeveer de helft van je leerlingen. Ze werken per twee aan één printblad naar keuze.
- > Zet de webpagina 'Wie kleurt het straatbeeld?' klaar.

Timing

100'

Deze activiteit bestaat uit verschillende fasen:

INSTAP	20'
KERN	60'
SLOT	20'

Goed om te weten

Sinds het begin van de koloniale geschiedenis kwamen er meermaals groepen in opstand tegen het koloniale systeem. Vandaag voeren mensen nog steeds actie tegen de koloniale restanten. Deze sporen van kolonisatie vinden we ook terug in het straatbeeld: standbeelden, straatnamen, monumenten, gebouwen ... Dit straatbeeld is deels ontstaan tijdens de 19de eeuw. Het heeft toen een koloniale, heroïsche stempel gekregen. Tijdens de koloniale periode werden heel wat standbeelden geplaatst en straatnamen vastgelegd. Tussen 1920 en 1960 werden deze bewust gekozen in ons land met als doel propaganda te voeren, figuren als Leopold II te herwaarderen en steun te vinden voor het koloniale regime. In heel België zijn er heel wat verschillende monumenten voor koloniale spilfiguren. De stad Brussel alleen al telt een veertigtal straatnamen met een koloniale verwijzing.

Monumenten, standbeelden, straatnamen ... zijn machtssymbolen (van een systeem uit het verleden). Ze zijn niet betekenisloos en kunnen best begrepen worden vanuit het idee waaruit ze ontstaan zijn, namelijk het verheerlijken van bepaalde figuren. Hiermee wordt een beeld gecreëerd die invloed

heeft op de maatschappij. Een belangrijke vraag is: stroken deze ideeën nog met onze huidige normen en waarden? Iets ogenschijnlijk banaals en alledaags als een straatnaam is dus niet zo neutraal als je op het eerste zicht zou denken.

De geschiedenis wordt vaak verteld vanuit één perspectief. De stemmen van de zwarte gemeenschappen komen in onze geschiedenisboeken amper aan bod. Daarom hebben we weinig kennis over (historische) spilfiguren die een rol speelden of spelen in het dekoloniseringsproces. Om deze kenniskloof te verkleinen, tonen we in deze les enkele actievoerders. We noemen hen dekoloniseringshelden.

Ook in het jaar 2020 werden er verschillende acties opgezet tegen racisme en discriminatie. Een voorbeeld van een recente actie: op 30 juni 2020, precies 60 jaar na de onafhankelijkheid van Congo, heeft de Stad Gent het borstbeeld van Leopold II uit het Koning Albertpark te Gent verwijderd. Het beeld wordt overgebracht naar een depot van het Gentse stadsmuseum STAM in afwachting van verdere aanbevelingen binnen het traject rond dekolonisering.

Verloop

INSTAP (20')

WIE KLEURT HET STRAATBEELD?

1. Open de webpagina 'Wie kleurt het straatbeeld?'. Ter introductie verwijst je kort naar het vorige lesonderdeel 'Slot: dekoloniseer je mee?'. De leerlingen zagen mensen die zich wereldwijd inzetten voor dekolonisering en tegen racisme. Ze maakten zelf ook al een wens of voornemen om te dekoloniseren. Vertel dat het tijd is om woorden om te zetten in daden. Voer actie en dekoloniseer met ons mee!
2. Vertel dat de leerlingen eerst wat inspiratie kunnen opdoen. Toon het filmfragment 'Wat heeft die koning te maken met racisme?' van Karrewiet (09/06/2020). Hierin wordt geduid wat een standbeeld van Leopold II te maken heeft met racisme. De link tussen het koloniaal verleden en racisme vandaag wordt beknopt herhaald.

TIP De leerlingen kunnen dit reeds plaatsen na het doorlopen van het traject 'Sporen van Kolonisatie'. Hierin kwam reeds aan bod dat de restanten van de geschiedenis ons voortdurend omringen. Verwijs eventueel kort hiernaar.

3. Bespreek het filmfragment en vat kort de 'feiten' samen. De drie W's kunnen hier aan bod komen: Wie, Wat en Waarom. Gebruik de afbeelding onder het filmfragment ter ondersteuning.

Vertel dat in het straatbeeld nog veel monumenten staan van figuren uit het koloniale verleden, bijvoorbeeld koning Leopold II. Er zijn veel straatnamen die verwijzen naar hooggeplaatste kolonialen. Dat zijn symbolen van de koloniale machtsverhoudingen. Er is een debat aan de gang over wat ermee moet gebeuren. Moeten de standbeelden verwijderd worden? Moeten er alternatieve straatnamen gekozen worden? Moet er een bordje met uitleg komen?

TIP

De Karrewietreporter stelt op het einde van het filmpje de vraag of alles opgelost zou zijn als het beeld van Leopold II weggehaald wordt. De professor in het filmpje brengt hierbij de nodige nuance aan: het beeld staat symbool voor racisme, racisme is het probleem dat dient opgelost te worden.

Alle stappen in het opkomen tegen racisme zijn zeer waardevol. Kritisch denken over koloniale restanten in het straatbeeld en wie het straatbeeld mag kleuren als held is reeds een waardevolle stap tegen racisme. Het geeft bijvoorbeeld erkenning aan de pijn die mensen van kleur en mensen met een migratieachtergrond ervaren hebben. Dit lost echter niet alles op. Er zijn veel andere zaken die moeten veranderen. Dit kan je in het gesprek kaderen.

4. Vraag de leerlingen hun 'mening' te geven over de actie.
5. Vertel dat het waardevol is om eerst uit te zoeken wat je precies wil veranderen voordat je actie gaat voeren. Het is een belangrijke stap in het opkomen tegen racisme om goed na te denken over welke helden het straatbeeld kleuren. Wie vind je allemaal terug op straat wanneer je kijkt naar de standbeelden, de straatnamen of affiches?

Je kan de volgende vragen stellen:

- Wie mag met een standbeeld staan pronken?
- Wiens naam is geschikt voor een straatnaam?
- Wie mag met een affiche het straatbeeld sieren?
- Welke groepen mensen zien we niet (of heel weinig) op standbeelden, straatnamen of affiches?

EXTRA

Voer eventueel met de leerlingen een onderzoek in de buurt. Ga op stap en verzamel enkele straatnamen, namen van standbeelden en affiches. Indien er infoborden bij staan, kan je ze samen lezen. Nadien kunnen de leerlingen de persoon achter de naam opzoeken en omschrijven op welke manier ze een plek in het straatbeeld gekregen hebben.

KERN (60')

WAT IS EEN DEKOLONISERINGSHELD?

1. Klik door naar de webpagina 'Wat is een dekoloniseringsheld?'.

TIP

In de lessenreeks 'Sporen van Kolonisatie' denken de leerlingen na over het woord 'dekoloniseren'. Indien je nog niet met de lessenreeks werkte, duid je best dit woord voor jouw leerlingen. Achtergrondinformatie vind je op de website van 'Sporen van Kolonisatie', in de handleiding op p. 21- 23.

2. Vertel dat er veel mensen zijn die hun stem verheffen en kleine of grotere acties ondernemen tegen racisme en discriminatie. We kunnen ze dekoloniseringshelden noemen.
3. Maak samen met de leerlingen een definitie van een dekoloniseringsheld aan de hand van de opdracht op de webpagina. Selecteer de zinnen die elkaar aanvullen en samen de definitie vormen.

TIP

Doe deze opdracht klassikaal of in kleine groepjes indien je meerdere laptops of tablets ter beschikking hebt.

WELKE HELDEN WILLEN WE ZIEN OP STRAAT?

1. Klik door naar de webpagina 'Welke helden willen we zien op straat?'.
2. Vertel dat standbeelden, straatnamen en affiches belangrijke symbolen kunnen zijn in het opkomen tegen racisme en discriminatie.
3. Overloop welke dekoloniseringshelden we wel willen zien op straat. Toon de foto op de webpagina. Verplaats de schuifbalk (de dunne blauwe lijn met onderaan een witte pijl) naar rechts. Er verschijnen enkele straatborden met daarop de antwoorden op de vraag 'Welke dekoloniseringshelden willen we zien in het straatbeeld?'. Overloop de opsomming en leg uit:
 - Helden met verschillende achtergronden, kleuren, godsdiensten, culturen ...
 - Helden over de hele wereld.
 - Helden die meewerken aan dekolonisering.
 - Helden die opkomen tegen racisme en discriminatie.
4. Stel de leerlingen de vraag 'Welke dekoloniseringshelden zouden jullie willen zien op straat?'. Bespreek dit kort.

ONTDEK DEKOLONISERINGSHULDEN

1. Klik door naar de webpagina 'Ontdek dekoloniseringshelden'.
In dit onderdeel leren de leerlingen enkele dekoloniseringshelden kennen, uit het verleden en het heden, uit Congo en België, wereldwijd.
2. Overloop het Handen-Hoofd-Hartschema. De info over de dekoloniseringshelden is voorgestructureerd aan de hand van de indeling hoofd – handen – hart.
Leg uit. Bij hoofd en handen krijg je informatie over de dekoloniseringsheld. Bij hart bespreek je deze uitleg met de leerlingen: wat vinden jullie ervan, hoe voelen jullie je hierbij?
3. Klik op de afbeelding met de dekoloniseringshelden om de Prezi-presentatie te openen. Er komen in de presentatie 12 helden aan bod die opkomen tegen racisme en voor dekolonisering. Samen met jouw leerlingen kies je er 6 uit die je nader bekijkt.
4. Navigeer terug naar de webpagina.

ARTIVISTEN TEGEN RACISME

1. Klik door naar de webpagina 'Artivisten tegen racisme'.
2. Voordat de leerlingen aan de slag gaan, zoeken ze uit wat een artivist is. Laat de leerlingen de termen 'artiest' en 'activist' uitleggen. Klik telkens op het begin van de zin om de uitleg te tonen.
3. Leg uit dat als je deze twee woorden samen neemt, je een nieuw woord kan maken 'artivist'. Laat de leerlingen de betekenis van dit nieuwe woord bedenken met de uitleg van de twee aparte woorden in hun achterhoofd. Klik op het woord om de uitleg te tonen.
4. Vertel dat het tijd is om zelf verandering te brengen. We voeren actie en kleuren het straatbeeld zelf in! Tover jezelf om tot artivist.
5. Leg de opdracht en het stappenplan uit aan de hand van het schema 'Artivisten Stappenplan'. De leerlingen stellen een zelfgekozen dekoloniseringsheld muzisch voor door middel van een standbeeld, straatnaambord of affiche. De leerlingen nemen plaats per twee. Ze overleggen over welke dekoloniseringsheld ze zullen kiezen. Ze kunnen zelf een dekoloniseringsheld zoeken of één van de reeds besproken helden nemen. Ze beslissen of ze de held muzisch zullen voorstellen door middel van een standbeeld, een straatnaambord of een affiche. Hiervoor krijgen ze een printblad, waarop ze de naam van hun held schrijven en tevens meer info over de held geven, gestructureerd volgens hoofd – handen – hart.
Geef eventueel het Hoofd-Handen-Hartschema weer op het digibord (of andere).

SLOT (20')

MUSEUM IN DE KLAS

1. Vertel dat de leerlingen hun dekoloniseringshelden aan elkaar voor zullen stellen. Bouw je klas om tot museum, laat de leerlingen hun creaties uitstallen.
2. De leerlingen tonen hun standbeeld, straatnaambord of affiche aan hun medeleerlingen en geven uitleg aan elkaar.

Van elk duo leerlingen dat samengewerkt heeft loopt nu 1 leerling vrij rond in de klas om de andere helden te gaan bekijken. De andere leerling van het duo geeft uitleg aan de leerlingen die langskomen om de held te ontdekken. Na een aantal minuten wisselen ze.

TIP

Indien je het liever meer structureert, kun je het aanpakken als een gegidste toer in een museum: eerst verzamel je de helft van alle duo's samen in groep en gaan jullie samen langs alle heldencreaties, terwijl de andere helft van het duo kort uitleg geeft over de creatie.

Als de groep alle helden bekeken heeft, wissel je.

MUSEUM BUITEN DE KLAS

1. Stel eventueel voor om nadien de werken ook buiten de klas te presenteren. De dekoloniseringshelden van de leerlingen kunnen uitgehangen worden op de school of in de wijk om daar alvast deel uit te maken van het beeld.
2. De dekoloniseringshelden van Gentse leerlingen worden ingezameld voor 'Rassemble'. De werken van jouw leerlingen zullen deel uitmaken van het festival 'Rassemble' op 26 juni 2021 in en rond De Krook in Gent. Op dit festival kan je kennismaken met de Gentse organisaties en verenigingen die meewerken aan het Gentse dekoloniseringstraject, krijg je inzicht in het traject en de toekomstplannen van Stad Gent. Rassemblé staat voor een warme bijeenkomst: iedereen is welkom om mee te denken, te doen en te dromen. Met workshops, wandelingen, voorleessessies, eetkraampjes, kinderanimatie ... valt voor jong en oud heel wat te beleven. Benieuwd hoe jij helpt dekoloniseren? Zin in een gezellige middag vol activiteiten die je hart verwarmen en je geest bevrijden? Hou deze pagina dan zeker in de gaten: www.stad.gent/dekoloniseren, 'Verwacht: Rassemblé'.

COLOFON

Deze handleiding bij de extra les in het project 'Sporen van kolonisatie' is een realisatie van Studio Globo vzw, Huidevettersstraat 165, 1000 Brussel.

Meer informatie over de visie, de werking en het aanbod van Studio Globo is terug te vinden op www.studioglobo.be of kan aangevraagd worden: 02 520 05 30 of info@studioglobo.be.

'Sporen van kolonisatie: extra les' is uitgewerkt door het team basisonderwijs van Studio Globo.

Het is leerkrachten en begeleid(st)ers toegestaan om voor de werking van het project teksten en bijlagen te kopiëren. In alle andere gevallen moet er voor het overnemen van stukken uit de handleiding toestemming aan de uitgever gevraagd worden.

MET DANK AAN:

De collega's van Studio Globo en het Vredeshuis Gent voor het advies, de suggesties en het nalezen van de teksten.

De dekoloniseringshelden: Patrice Lumumba, Noah, de ambassadeurs voor 'Scholen Zonder Racisme', Alice Seeley Harris, Sophie N'Kanza, Aminata Ndow, Chokri Ben Chikha, Dominique Willaert, Laura Nsengiyumva, Romelu Lukaku, de Gentse kinderen die betoogden op de Internationale Dag tegen Racisme, leerlingen van de basisschool De Mozaïek.

Ketnet - VRT voor het filmmateriaal.

V.U. Piet Spanhove, Huidevettersstraat 165, 1000 Brussel.

Dit extra lesonderdeel kwam tot stand in samenwerking met de Stad Gent en sluit aan bij het educatief aanbod van Vredeshuis Gent.

